

CLERMONT-FERRAND 2003

sabina dogić

Zdi sem mi, da bi vam o festivalu lahko veliko več povedala skozi trenutke, ki sem jih doživela letos v Clermont-Ferrandu, kot pa skozi predstavitev posameznih filmov, pa čeprav so bili nekateri med njimi glede na že izoblikovana pričakovanja res izjemni.

Ti trenutki imajo močno politično konotacijo, kar ni nič nenavadnega, saj je prav to leto, verjetno po več desetletjih, festivalsko najbolj politično in aktivistično po cellem svetu. Veliko časa je minilo, odkar se je na odrih, pri sprejemanju nagrad, zvrstilo toliko protivojnih govorov kot ravno letos, pa čeprav se vojna sploh nikoli ni končala. Predvsem imam v mislih režiserje, ki se zavedajo politične razsežnosti ustvarjanja filma in jo znajo tudi jasno izraziti.

Pred dvema letoma, ko sem na otvoritveni večer festivala prvič sedela v kongresni dvorani, je na odru – na moje začudenje, da je to sploh mogoče – prišlo do manifestacij mladih francoskih aktivistov, z govorom o brezkompromisnosti interesov francoske producerske mreže, ki ga ni dohajala niti prevajalka. Na odru se je znašla množica s transparenti in opozarjala na trg, ki ga sproža kinematografija, ter na sledove, ki jih pušča za seboj. Vedelo se je, da med publiko sedi veliko pomembnih gostov, od producentov do politikov. Ko so demonstranti zapustili oder, je voditelj večera pojasnil, da so jim oder sicer odstopili, vendar ne prevzemajo odgovornosti za povedano, kar se mi je zdelo korektno. Pri nas smo glede tega še zelo naivni, saj filma še nismo uspeli postaviti v sfero političnega oz. mu ne želimo slediti tja, kjer že ves čas je.

Letos se je med drugim – prav tako že na sami otvoritvi – zgodilo nekaj, kar me je prav tako začudilo. Po trinajstih letih so na festivalu ponovno predvajali kratki film *Le Coq est mort* (Petelin je mrtev) Zoltana Spirandellija, ki se začne s dolgim kadrom filmskega zastora in odra, na katerem se nekaj časa ne zgodi nič. Vsi čakamo, kaj se bo zgodilo, ko se bo zastor umaknil, vendar še vedno nič. Čez nekaj časa se na odru (v filmu) pojavi možak, ki se opraviči za zamudo zaradi tehničnih težav, obenem pa želi neprijetno situacijo omiliti s pozivom publike k petju pesmi *Le Coq est mort*. Kar opisujem, se ves čas odvija na platnu. Gledamo v statični kader in na odru stoji ta mož; razen njegovega, v filmu ne slišimo nobenega drugega glasu. V trenutku, ko pozove k petju, pa začne peti celotna festivalska publika Clermont-Ferranda (ki ji je pesem, kot sem opazila, dobro znana). Film, ki je namenjen prikazovanju v večjih dvoranah (v nadaljevanju namreč mož z odra razdeljenost dvorane na tri dele tudi ritmično različno usmerja), je proizvedel učinek komunikacije med osebo na platnu in občinstvom zunaj. Živi gledalci so bili

predvidljivi člen kadra v *offu* oz. kontraplana. Pustili so se voditi filmu, kar dokazuje, da ga jemljejo resno, ga ne ločujejo od sebe in z njim zlahka vzpostavijo stik. Tako se je začel letošnji filmski festival kratkega filma. Zanima me le, ali se je film povsod, kjer je bil prikazan, tako dobro odrezal.

Tako me prav nič več ne preseneča, da so zaključni govori režiserjev najprej namenjeni publiku, ki jih, kot opažam iz leta v leto pri novih prihajajočih režiserjih, popolnoma fascinira. Množičnost in vdanost hkrati. Publika, za katero bi lahko rekli, da izraža spoštovanje do filma na francoski način, saj še nikjer drugje nisem doživela toliko ur z gledalci, ki med projekcijami ne jedo in ne klepetajo.

Programski del festivala je poleg vsakoletnih programov letos ponudil alžirske filme, širok obseg nemških filmov, razdeljenih v tri sklope, od satiričnih kratkih filmov iz bivše Vzhodne Nemčije, ki so v dvoranah izzvali salve smeha, do filmov iz šestdesetih let ter najuspešnejših kratkih filmov hamburške agencije za kratki film. Kinotečne filme smo poleg nemških lahko videli tudi ob poklonu quebeški Kinoteki – osupljivo prisrčne filme o otrocih, pianistu in enem stolu.

Od studiev za animirani film se je letos predstavila balthazarška produkcija, od animatorjev pa so s samostojno retrospektivo počastili Jugoslovana, ki sedaj živi in dela v Parizu, Borisa Šejtinaca, čigar filmi so bili številčno prisotni že v preteklih letih festivala. Poleg tega je bil Šejtinac tudi avtor letošnje festivalske podobe, plakata ter dveh različnih platnic katalogov. Za nameček so ga povabili tudi v žirijo mednarodnega tekmovalnega programa.

Največje cinefilske ugodje so pri meni vzbudili filmi aborignskih režiserjev, posebej Ivana Sena z najlepšo uvodno kader sekvenco festivala iz filma *Pod oblaki* – Beneath Clouds 2002 (ki je bil, mimogrede, edini dolgometražni film na festivalu).

Numeričen (digitalni) program kratkih filmov je razočaral – glede na podatek, da so se potegovali za najvišjo denarno nagrado festivala. Prikazal pa je vsaj dve izjemi: nagrajeni film *N[eon]*, v režiji angleškega režiserja Dava McKeana in z glasom v *offu* Johna Calea, ter politično odmevni film Stephana Elmadjana, *Freedub I*, v katerem se je avtor s sklicevanjem na svobodo misli uprl plačevanju avtorskih pravic medijem, katerih vizualni material je uporabil. S tem je izrazil enačenje živali in človeka, obdarjenega z razumom/vzrokom (*la raison*), za kar so mu (zopet na moje presenečenje) francoski novinarji celo podelili nagrado. Film, ki je imel na gledalce zelo močan učinek in morda lahko funkcionira tudi, če vam ga kar takole povem, je bil petminutni francoski film *J'attendrai le suivant* Philippa Orreindyja. Odvija se na pariškem podzemnem vlaku, na katerega vstopi mlad moški in se začne na glas spraševati, kje so vse tiste samske ženske, o katerih v časopisu piše, da jih je več tisoč. Da jih išče in se čudi, ker ne naleti na nobeno. Začne govoriti o sebi, se predstavi, pove s čim se ukvarja, koliko zasluži, kaj lahko ženski ponudi ter kako pojmuje ljubezen. Moški z drugega dela vagona mu takoj odvrne, da mu odstopi ženo, vendar ne bo prevzel odgovornosti, če se mu bo kaj zgodilo. Ves ta čas pa mladega moškega od strani opazuje tudi neka ženska, ki jo je njegova pripoved očitno ganila. Če si katera

Ta šarmantni mož

Andaluzijska muca

Tujek

izmed prisotnih žensk morda želi biti z njim – pravi mladi moški – naj diskretno izstopi na naslednji postaji. Ona to tudi stori, vendar ji, tik preden se vrata zaprejo (ona je že zunaj), moški pove, da gre za skeč. Kasneje mi je eden od Parižanov zaupal, da je ta skeč v resnici doživel, in to v popolnoma enaki izvedbi.

V nadaljevanju predstavljam nekaj presežnih filmov letošnjega tekmovalnega programa, ki je – ločeno od nacionalnega, francoskega – predstavil 81 izbranih kratkih filmov v dolžini do 40 minut ter na koncu še najboljšega francoskega. Večinoma gre za nagrajene filme, z izjemo nemškega filma *Fremdkorper*, ki je bil v celoti spregledan, a ni nič manj pomemben.

Skandinavci so tudi letos zasluženo pobrali glavno nagrado. Devetminutni norveški film, *De beste gar forst* (United we stand), Hansa Petra Molanda je film o osmih upokojevcih, ki se odpravijo na izlet in na poti iz močvirja rešijo mlado dekle, nato pa sami obtičijo v njem do smrti. Pred tem si ves čas prepevajo revolucionarne pesmi ter se šalijo na račun svojih že mrtvih vrstnikov, ki jih je pobrala prejšnja zima. Komičen film, brez kančka scenarističnega brezna, je zopet dokazal, da so Skandinavci na tem polju še vedno najmočnejši.

nagrada publike:

der er en yndig mand ta šarmantni mož martin strange-hansen

danska, 28'

Lani sem vam na tem mestu predstavila njegov drugi film, *Feeding desire*, ki je prav tako izstopal iz programa, zato lahko le mimogrede opozorim na ime, ki bo kmalu stalo za celovečernim filmom, ki se obeta prihodnje leto.

Njegov letošnji film se prav tako ne izogne temi ljubezni, ki je tokrat postavljena v homofobično okolje. Hansen po nekaj letih sreča svojo šolsko ljubezen, ki se ji kmalu zameri z rasistično izjavo. Istočasno na zavodu za zaposlovanje pomotoma zamenjajo njegovo številko zavarovalne police s številko pakistanskega emigranta El Hassana. Tako Hansen namesto El Hassana prejme vabilo na obvezni tečaj danskega jezika, kjer ugotovi, da tečaj vodi prav njegova srednješolska prijateljica. Tako se Hansen preobleče v El Hassana (šarmantnega moškega) in očara učiteljico, ki se vanj res zalubi. Hansenovo rasistično dansko okolje spoznavamo skozi vrsto primitivnih šal, ki jih režiser inteligentno vključi v film. Z distanco uspe vzbuditi nelagodje in občutek krivde, ki ga sicer ne zaznamo, ko taiste šale poslušamo v domačem okolju. Režiser je vse skupaj speljal iz lastnega priimka, lik El Hassana pa je vzel iz svojega okolja – pakistanski emigrant je popravljalec koles iz sosednje ulice.

najboljši francoski film:

la chatte andalouse andaluzijska muca gerald hustache-mathieu

francija, 48'

Film je pritegnil k ogledu z vabljivo sliko golega ženskega mednožja, na katerega se ozira nuna. Edini, ki je prekršil konvencionalno dolžino kratkega filma, v počasnem ritmu razvije prelepo filmsko sliko mlade nune, redne obiskovalke mlade andaluzijske umetnice, ki jo je usoda pred kratkim obsodila na bolniško posteljo. Pred tem je bila kiparka z nenavadnim projektom: ob pomoči moških je modelirala različne oblike in velikosti penisov v erekciji, ki jih je za svojo razstavo zbirala v ateljeju na obali. Ker projekta ni mogla dokončati, je za pomoč prosila nuno. Iz tega se razvije prijetna zgodba, ki deseksualizira moški spolni organ ter ga prikaže izključno v luči umetniškega izdelka, obenem pa mlado nuno osvobodi prepovedanih misli.

fremdkorper tujek katja pratschke

nemčija, 28'

Podobno kot se na tem festivalu godi animiranemu filmu, se godi tudi eksperimentalnemu in filmom, ki po svoji formi odstopajo od ostalih in jih je zato težko vrednotiti v razmerju do drugih. Ponovno smo videli film, ki izvira iz inspiracije filma Chrisa Markerja, *Mesto slovesa*. Prav tako v navidezni prihodnosti se črno-bel foto-film loteva osnovnih filozofskih vprašanj identitete ter telesa in duše. Trije mladi ljudje so močno navezani drug na drugega. Moška sta najboljša prijatelja, ženska pa osrednji člen, ki pri enem, s katerim se tudi poroči, ljubi dušo, pri drugem pa telo. Zgodi se nesreča, v kateri oba moška izgubita glavo. Ob pomoči ženske, ki ju edina pozna in lahko identificira, jima glavi prišijejo nazaj. Ženska od stresa in šoka zameša telesi; svojemu možu doda telo njegovega prijatelja, ki ga je ves čas oboževala. Vendar sčasoma njegovo telo postaja mlahavo in dobiva obliko, ki jo je imel pred nesrečo, kar žensko onesrečuje. Sledi bolečina zaradi nepopolnosti sreče, ljubezni in človeka. •